

RADA GMINY
WILKOWICE

WILKOWICE

Załącznik Nr 3
do Uchwały Nr XX/194/2008
RADY GMINY WILKOWICE
z dnia 18 czerwca 2008 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

opracowanie wykonane przez:

NIZIELSKI & BORYS
CONSULTING

Spółka jawna

40-045 Katowice, ul. Astrów 10
tel. +48 32 203 30 79, fax +48 32 203 30 41
www.nizielskiborys.pl e-mail: biuro@nizielskiborys.pl

Maj 2008

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
1 PODSTAWY METODOLOGICZNE OPRACOWANIA	5
2 ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z WYTYCZNYMI UE, KRAJOWYM I REGIONALNYMI	7
3 CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI WILKOWICE	10
3.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE	10
3.2 RYS HISTORYCZNY SOLECTWA	11
3.3 POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE	11
3.4 POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ	12
3.5 INFRASTRUKTURA KOMUNALNA	12
3.6 INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I OKOLOTURYSTYCZNA	13
3.7 INSTYTUCJE PUBLICZNE	16
3.8 GOSPODARKA	24
3.9 PARAFIE I ORGANIZACJE SPOŁECZNE W SOLECTWIE	26
3.10 POMOC SPOŁECZNA	31
3.11 ZABYTKI, DAWNE OBRZĘDY I ZWYCZAJE	32
3.12 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	34
4 INWENTARYZACJA I OCENA ZASOBÓW – STAN RZECZYWISTY	36
5 ANALIZA SWOT – DIAGNOZA MOŻLIWOŚCI ROZWOJU	39
6 CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PLANU	41
7 OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ W RAMACH ODNOWY MIEJSCOWOŚCI	42
8. BIBLIOGRAFIA	45
ZAŁĄCZNIK NR 1 – Lista uczestników konsultacji społecznych	45

WSTĘP

Rozwój i odnowa obszarów wiejskich to jedno z kluczowych wyzwań, jakie stoją przed samorządami. Głównym celem jest wzmocnienie działań służących zmniejszaniu dysproporcji w poziomie rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do obszarów miejskich. Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice jest jednym z kluczowych dokumentów, w którym dokonano diagnozy stanu obecnego oraz wytyczono cele na najbliższe lata. Jest to rodzaj małej strategii rozwoju sołectwa. Głównym celem zaproponowanych rozwiązań jest poprawa jakości życia mieszkańców wsi przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych oraz promowanie obszarów wiejskich. Umożliwi to rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej sołectwa.

Dokument „**Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice**” ma służyć pełnemu wykorzystaniu istniejącego potencjału i szans rozwojowych, w tym dostępu do środków unijnych i funduszy rządowych. Sporządzenie i uchwalenie niniejszego Planu pozwala sołectwu zabiegać o środki finansowe m.in. w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Działanie „Odnowa i rozwój wsi” ukierunkowane jest na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich.

**Końcowymi beneficjentami Planu Odnowy Miejscowości
są mieszkańcy Sołectwa Wilkowice**

I PODSTAWY METODOLOGICZNE OPRACOWANIA

„W opracowaniach dotyczących odnowy wsi zwraca się uwagę na kilka podstawowych zagadnień, które pozwalają na określenie tego pojęcia. W szczególności odnowa wsi koncentruje się wokół zagadnień związanych z ekonomicznym bytem, ale również z warunkami materialnymi życia mieszkańców (standard życia). Jednocześnie w procesie odnowy wsi bardzo mocno akcentuje się jakość życia wynikającą z pozamaterialnych, duchowych i społecznych potrzeb osób i całej społeczności wiejskiej. Cechą odnowy wsi jako metody rozwoju obszarów wiejskich jest, zatem kompleksowość polegająca na uzgodnieniu i realizowaniu całościowej wizji rozwoju wsi, z myślą o zachowaniu jej tożsamości, przestrzennej integralności, oraz zharmonizowaniu podstawowych funkcji: mieszkalnej, gospodarczej (produkcja i usługi) oraz rekreacyjnej i wypoczynkowej. Odnowa wsi jest czymś więcej niż upiększaniem fasad budynków, porządkowaniem przestrzeni wiejskiej, renowacją historycznych budynków, czy realizacją nowych inwestycji dotyczących infrastruktury wiejskiej czy imprez o charakterze kulturalnym czy rekreacyjnym, ale przede wszystkim odbudową tożsamości i integralności wsi oraz zachowaniem wartości życia wiejskiego, zakorzenionych w jej kulturze i tradycji”¹.

Dokumentu niniejszy powstał w oparciu o następujące materiały:

- Materiały źródłowe oraz informacje udostępnione przez Urząd Gminy Wilkowice.
- Dane Głównego Urzędu Statystycznego.
- Informacje odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego.
- Informacje pochodzące z witryn internetowych instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw.
- Postanowienia wynikające z wytycznych polityk i aktów prawnych o charakterze europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.
- Wyniki konsultacji społecznych.

Materiały niezbędne do wykonania analizy SWOT oraz opisu planowanych zadań w ramach odnowy miejscowości uzyskano podczas konsultacji społecznych oraz w wyniku zebrania Rady Sołectkiej w styczniu 2008 roku.

¹ Program Odnowy Wsi Województwa Śląskiego, Katowice, maj 2006 roku; zob. też R. Wileczyński, *Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce*, s. 11, Poznań 2004.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

W celu uzyskania niezbędnych informacji, dotyczących zasobów sołectwa, czynników strategicznych i przedsięwzięć planowanych do realizacji, zaprojektowano kwestionariusz ankiety, który następnie wypełnili mieszkańcy Wilkowic, uczestniczący w konsultacjach społecznych. W konsultacjach udział brali mieszkańcy sołectwa, przedstawiciele władz gminy, sołtys, reprezentanci organizacji pozarządowych i pracownicy samorządowi. Za pośrednictwem ankiet mieszkańcy wypowiedzieli się na temat atutów ich miejscowości definiując silne strony, ale także dostrzegając słabości i zagrożenia. Uczestniczący w konsultacjach mieszkańcy wskazali również najbardziej potrzebne inwestycje i działania społeczne na terenie sołectwa. Informacje uzyskane dzięki kwestionariuszom ankiet przedstawiono w punktach 4, 5 i 6 niniejszego opracowania.

W Programie Odnowy Miejscowości Wilkowice wiele danych odnosi się do gminy jako całości. Większość instytucji nie prowadzi szczegółowych statystyk na poziomie sołectwa. Brakuje m.in. spójnego systemu monitorowania rozwoju sołectwa za pośrednictwem wskaźników ilościowych i jakościowych opisujących społeczność lokalną i społeczeństwo obywatelskie, przedsiębiorczość, edukację, kulturę, zdrowie, sport – turystykę – rekreację, rolnictwo, stan infrastruktury technicznej. Dane te powinny być zbierane „u źródła”. Zadanie to mogłoby ułatwić opracowanie i wdrożenie „Programu Operacyjnego Gminy Wilkowice”, narzędzia metodologicznego do tworzenia raportów o stanie rozwoju.

2 ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z WYTYCZNYMI UE, KRAJOWYM I REGIONALNYMI

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Zgodnie z zapisami punktu 10 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) „Programowanie rozwoju obszarów wiejskich powinno być zgodne z priorytetami wspólnotowymi i krajowymi oraz uzupełniać inne polityki wspólnotowe, w szczególności politykę rynku rolnego, politykę spójności oraz wspólną politykę rybołówstwa”. Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice opracowano w celu podjęcia działań mających na celu pozyskania wsparcia finansowego określonego w Artykule 52 w/w Rozporządzenia Rady.

Ustawa z dnia 7 marca 2007 roku o wsparciu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W trakcie prac nad dokumentem przeanalizowano zgodność zawartych w nim treści z zapisami Ustawy dnia 7 marca 2007 roku o wsparciu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Zapisy programu uwzględniają projekt Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Załącznik Nr 2 do Uchwały Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Nr 10 z dnia 26 października 2007 roku.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Podczas opracowywania dokumentu przeanalizowano informacje zawarte w Załączniku Nr 2 do Uchwały Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Nr 10 z dnia 26 października 2007 roku Kryteria wyboru projektów dla działania „Odnowa i rozwój wsi”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020.

Niniejszy dokument jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020.

Program Odnowy Wsi Województwa Śląskiego.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice uwzględnia zapisy i zachowuje komplementarność z Programem Odnowy Wsi Województwa Śląskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020 Aktualizacja.

Niniejszy program zgodny jest z Misją Gminy Wilkowice:

„Rozwój gminy Wilkowice w oparciu o posiadane walory przyrodnicze, krajobrazowe, położenie geograficzne oraz mądrość i umiejętność współpracy mieszkańców w dążeniu do wspólnych celów”.

Realizacja postanowień Programu Odnowy Miejscowości Wilkowice odbywać się będzie w oparciu o zapisy wynikające ze „Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020 Aktualizacja”, przyczyniając się tym samym do osiągnięcia poniższych celów strategicznych, zdefiniowanych dla Gminy Wilkowice.

Cel strategiczny 1: Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w rozwój Lokalny.

Cel strategiczny 2: Dostosowanie infrastruktury i usług zarówno do potrzeb społeczności lokalnej jak i zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Cel strategiczny 3: Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Cel strategiczny 4: Kształtowanie przestrzeni turystycznej z poszanowaniem zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz opracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty turystycznej.

3 CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI WILKOWICE

3.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

Sołectwo Wilkowice położone jest w południowej części województwa śląskiego (subregion południowy), w gminie Wilkowice, wchodzącej w skład powiatu bielskiego. Administracyjnie Wilkowice są jednym z trzech sołectw wchodzących w skład gminy, o tej samej nazwie. Położenie miejscowości określają następujące współrzędne: 49° 45' 48'' N; 19° 5' 26'' E.

Odległość z Wilkowic do najbliższych lotnisk międzynarodowych: w Katowicach – Pyrzowicach wynosi 90 km, w Krakowie Balicach wynosi 120 km, w Ostrawie wynosi 65 km. Do miasta wojewódzkiego Katowice odległość z Wilkowic wynosi 60 km.

Rysunek 1: Lokalizacja Gminy Wilkowice na tle kraju.

Źródło: www.silesia-region.pl

3.2 RYS HISTORYCZNY SOŁECTWA

Na początku XIV wieku opat cystersów z Rud koło Raciborza Baldwin Wilk założył na zboczach Magurki wieś Wilkowice, sprowadzając w to miejsce osadników. Końcem XV wieku, podobnie jak dwa pozostałe sołectwa (Bystra i Mieszna) Wilkowice kupił właściciel Żywca, starosta spiski Piotr Komorowski, wprowadzając kalwinizm i sprowadzając grupę pasterzy wołoskich. Następni właścicielami miejscowości byli kolejno: Zbarasecy, Wiśniowieccy i Warszycy. W czasie potopu szwedzkiego mieszczaństwo żywieccy postanowili bronić swego miasta przed Szwedami. Dogodnym do tego miejscem była "Brama Wilkowicka". W Mikuszowicach stoczono przegraną walkę z najeźdźcą, który w odwecie spalił Mikuszowice i Wilkowice. W 1675 r. Jan Wielopolski hrabia z Pieskowej Skąły, kanclerz wielki koronny wykupił te tereny wraz z całą Żywiecczyzną, która dostała się we władanie Wielopolskich na ponad 160 lat. W 1838 r. dobra ziemskie przeszły w posiadanie Habsburgów. W 1848 r. chłopię galicyjscy zostali uwłaszczeni i otrzymali wolność osobistą.

3.3 POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE

Przez obszar Gminy Wilkowice przebiegają ważne ciągi komunikacyjne. Linia kolejowa relacji Bielsko-Biała – Żywiec oraz droga krajowa nr 94 będąca częścią pancuropejskiego korytarza transportowego Nr VI (3,9 km na terenie sołectwa Wilkowice). Równolegle do drogi krajowej nr 94 biegnie droga wojewódzka nr 942 (Bielsko-Biała – Szczyrk – Wisła). Drogi te stanowią ośnowę dla powiązania dróg gminnych, które mają charakter lokalny i dojazdowy. Długość dróg gminnych ogółem wynosi 48,18 km, w tym drogi gminne asfaltowe na terenie sołectwa Wilkowice – 19 km, a drogi nie gminne asfaltowe – 18,4 km. Długość dróg powiatowych na terenie sołectwa Wilkowice wynosi 4,5 km. Na podstawie powyższych informacji należy ocenić, iż sołectwo posiada dobrą dostępność komunikacyjną.

3.4 POWIERZCHNIA I LUDNOŚĆ

Powierzchnia sołectwa Wilkowice liczy 1 786 ha, co stanowi 51,91 % ogółu powierzchni gminy i jest pod względem powierzchni największym w niej sołectwem. Powierzchnia lasów w Wilkowicach wynosi 836 ha, co stanowi 46,80 % ogółu obszaru sołectwa.

Tabela Nr 1: Powierzchnia gminy Wilkowice i poszczególnych sołectw.

Nazwa miejscowości	Obszar (w ha)
Bystra	1 393
Meszna	261
Wilkowice	1 786
OGÓLEM	3 440

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy Wilkowice.

Według danych na dzień 31 grudnia 2007 roku sołectwo Wilkowice zamieszkuje 6527 mieszkańców, co stanowi 53,19% ogółu mieszkańców gminy. Szczegółowe informacje na temat ludności, według grup wiekowych i płci przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2: Liczba mieszkańców miejscowości Wilkowice stan na 31.12.2007 roku.

Wilkowice	do 7 lat	od 7 do 15 lat	od 15 do 35 lat	od 35 do 65 lat	Powyżej 56 lat	RAZEM
Kobiety	233	278	946	1370	575	3402
Mężczyźni	230	298	990	1269	338	3125
razem	463	576	1936	2639	913	6527

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy Wilkowice

3.5 INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

Długość sieci kanalizacyjnej (wraz z sięgaczami, przyłączami) ogółem w sołectwie wynosi 30,1 km (47,77% całej sieci kanalizacyjnej w gminie Wilkowice).

Sieć wodociągowa w Wilkowicach ma ogółem długość 66,7 km, z czego 44,9 km to sieć rozdzielcza, a 21,8 km to przyłącza. Sieć wodociągowa sołectwa stanowi 45,43% całej sieci wodociągowej w gminie Wilkowice. Sieć wodociągowa w Wilkowicach zasilana jest z trzech ujęć wody powierzchniowej wykonanych na: potoku Wilkówka, potoku Zimnik oraz potoku bez nazwy. Podobnie jak w dwóch pozostałych sołectwach (Bystra, Meszna) miejscowość Wilkowice posiada niezależny układ wodociągowy, za którego eksploatację odpowiedzialna jest Spółka Wodociągowa w Wilkowicach.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Sieć gazowa na terenie Gminy Wilkowice jest siecią nową, a jej stan techniczny oceniany jest jako – dobry. Sieć gazowa zaopatrywana jest w gaz z głównego gazociągu wysokoprężnego Bielsko-Biała – Buczkowice – Żywiec przez stacje redukcyjne gazu w Bystrej i Mesznej. Gazociąg ten zapewnia pokrycie pełnego zapotrzebowania na gaz, toteż nie przewiduje się w najbliższym czasie większych inwestycji w zakresie gazyfikacji.

Na terenie sołectwa zidentyfikowano zarówno ogólnokrajowych (Tele2, TP S.A, NETIA S.A) jak i lokalnych dostawców Internetu (Transmisja S.C.; IT Computers; Dreamweb.pl; AMPC System, SFERIA). Operatorzy lokalni dostarczają dostęp do Internetu za pośrednictwem sieci radiowych.

Energię elektryczną zapewnia Gminie sieć niskiego napięcia będąca w większości siecią powietrzną. Istnieją tylko niewielkie fragmenty sieci kablowej powiązanej z liniami napowietrznymi. Energia dostarczana poprzez sieci elektroenergetyczne 15 i 0,4 (kV), eksploatowana jest przez dwa Zakłady ENION S.A. W miejscowości Wilkowice sieć eksploatowana jest przez Zakład ENION S.A. Bielsko-Biała.

Obecny system gospodarki odpadami komunalnymi w gminie Wilkowice jest nastawiony na obsługę wszystkich jej mieszkańców i opiera się na współpracy ze Spółką EKOLAD Sp. z o.o. w Wilkowicach, będącej własnością gmin Wilkowice i Buczkowice. Istniejący potencjał i możliwości techniczne Spółki EKOLAD gwarantują stały odbiór odpadów i stanowią jednocześnie podstawę do prowadzenia stabilnej gospodarki odpadami komunalnymi w gminie. Gmina Wilkowice już od połowy lat dziewięćdziesiątych prowadzi systematyczną zbiórkę surowców wtórnych. Selektywną zbiórkę surowców prowadzi się w oparciu o metodę segregacji „u źródła”. Odpady zbiera się w odpowiednio oznaczonych workach foliowych. Wprowadzony system zyskał akceptację mieszkańców gminy. Aktualnie w ten sposób zbiera się: szkło, tworzywa sztuczne, puszki i drobny złom oraz makulaturę.

3.6 INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I OKOŁOTURYSTYCZNA

Szlaki turystyczne

Wielką zaletą Wilkowic jest bardzo gęsta sieć szlaków turystycznych, koncentrujących się na Magurce Wilkowieckiej. Z polany podszczytowej roztacza się piękny widok na Beskid Śląski, Mały oraz Żywiecki: m.in. widok na Babią Górę, Piłsko i Wielką Raczę oraz Baranią Górę, Skrzyczne i Klimczok.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Poniżej przedstawiono piesze szlaki turystyczne prowadzące na Magurkę Wilkowicką:

- [ ] z Wilkowic - 2,15 godz.
- [ ] ze Straconki Kościół - 1,15 godz.
- [ ] ze Straconki Kościół - 2,15 godz.
- [ ] z Międzybrodzia Białskiego - 2,30 godz.
- [ ] z Przełęczy Przegibek - 1,00 godz.
- [ ] z Czernichowa - 2,15 godz.
- [ ] z Mikuszowic Krakowskich (w Bielsku-Białej) - 2,30 godz.
- [ ] z Wilkowic - 1,40 godz.
- [ ] potem [ ] lub [ ] - 1,30/1,45 godz.

W sołectwie znajduje się również Ścieżka Przyrodniczo – Dydaktyczna Klubu Gaja „Odkryj Swój Park”.

Narciarskie trasy biegowe

Trasa narciarska w szczytowych partiach Magurki Wilkowickiej, obok schroniska PTTK

Trasy i ścieżki rowerowe

Przez sołectwo przebiegają trasy rowerowe wyznaczone przez Beskidzkie Towarzystwo Cyklistów we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego. Szczegółowe informacje o ich przebiegu zamieszczono poniżej:

- Bielsko-Biała - Bystra - Wilkowice - Hucisko - Łodygowice - Kalna - Godziszka - Lipowa Ostre - Słotwina - Godziszka - Buczkowice - Mieszna - Bystra - Bielsko-Biała.
- Bielsko-Biała - Bystra - Wilkowice - Hucisko - Łodygowice - Zarzecze - Czernichów - Międzybrodzie Żywieckie - góra Żar - Międzybrodzie Białskie - Żarnówka - Porąbka - Kobiernice - Kęty Podlesie - Kozy - Bielsko-Biała.

Obiekty sportowo – rekreacyjne

Hala sportowa w Wilkowicach, ul. Szkolna 5,

Stadion Sportowy GLKS Wilkowice, ul. Samotna 12,

Baza noclegowa

Sołectwo Wilkowice dysponuje bazą noclegową, umożliwiającą jednoczesny pobyt 165 turystów. Na terenie miejscowości znajdują się następujące obiekty noclegowe:

- Schronisko PTTK na Magurce, ul. Magurka Wilkowska 7 - 50 miejsc noclegowych.
W 1903 r. niemieckie towarzystwo turystyczne z Bielska - Beskidenverein - wybudowało niewielkie drewniane schronisko na Magurce. Po kilku pożarach wzniesiono je praktycznie od nowa w 1913 r., tym razem murowane i piętrowe. Po wojnie obiekt przejęło Polskie Towarzystwo Tatrzańskie, później PTTK gospodarujące w nim do dziś. Obecny wygląd schroniska w zasadzie nie różni się od pierwotnego, jako że Niemcy postawili solidny kamienny budynek, który szczęśliwie przetrwał wojnę i nie wymagał większych przeróbek. Schronisko jest czynne cały rok. Oferuje noclegi w pokojach 2-, 4- i 6-osobowych z umywalkami. Możliwe jest zamówienie pełnego wyżywienia. Do dyspozycji turystów jest bufet, jadalnia oraz stoliki na wolnym powietrzu. W pobliżu działa wyciąg narciarski, a na życzenie organizowane są lekcje jazdy konnej, kuligi, ogniska itp. Do dyspozycji gości świetlica z TV, wideo i możliwością organizowania dyskotek. Osoby zakwaterowane w schronisku mogą liczyć na to, że zostaną podwiezione na miejsce samochodem terenowym z Wilkowic.
- Chatka studencka na Rogaczu, ul. Rogacz 1 - 29 miejsc noclegowych.
- Ośrodek Obozowo - Szkoleniowy „Wilczysko”, ul. Harcerska 2 - 76 miejsc noclegowych.

Gastronomia

Na terenie sołectwa Wilkowice działają następujące punkty gastronomiczne:

- „Stokrotka” Cafe Bar, ul. Wesoła 8,
- Zajazd „Pod Kuźnią” ul. Żywiecka 86,
- Zajazd „Niedźwiadek” ul. Żywiecka 184

3.7 INSTYTUCJE PUBLICZNE

Na terenie sołectwa działają następujące instytucje publiczne:

Urząd Gminy w Wilkowicach, ul. Wyzwolenia 25

Urząd Gminy mieści się w Wilkowicach przy ul. Wyzwolenia 25. Kontakt z Urzędem jest również możliwy za pośrednictwem Internetu. Strona Gminy dostępna jest pod adresem: www.wilkowice.pl

Urząd posiada również BIP, dostępny pod adresem: <http://bip.ugwilkowice.rekord.pl/>

Centrum Kształcenia, ul. Wyzwolenia 25

Centrum Kształcenia w Wilkowicach, powstałe na bazie Gminnego Centrum Informacji ma swoją siedzibę w budynku Urzędu Gminy. Oferuje ono swoje usługi mieszkańcom zainteresowanym podnoszeniem kwalifikacji poprzez bezpłatne szkolenia e-learningowe (kursy za pośrednictwem Internetu). Swoją wiedzę można również uzupełniać korzystając z zasobów biblioteczki multimedialnej – pakietu komputerowych programów edukacyjnych. Dodatkowo w celach edukacyjnych można również w Centrum Kształcenia bezpłatnie korzystać z Internetu, a także uzyskać pomoc w znalezieniu pracy, sporządzeniu CV i listów motywacyjnych oraz przygotowaniu do rozmowy kwalifikacyjnej. Centrum Kształcenia oferuje edukację w zakresie: obsługi komputera i programów komputerowych, przedsiębiorczości, sposobów efektywnego poszukiwania pracy, szkoleń językowych o różnym poziomie zaawansowania.

Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Wilkowicach, ul. Szkolna 8a

GOSiR jest jednostką organizacyjną gminy, uruchomioną 22 września 2007 roku. Realizuje zadania w zakresie sportu, rekreacji i turystyki.

Do podstawowych zadań GOSiR należy m.in.:

- przygotowanie i realizacja wszelkich usług w zakresie sportu, turystyki i rekreacji i kultury,
- udostępnianie bazy sportowej i rekreacyjnej według zapotrzebowania społecznego,
- propagowanie edukacji sportowej,

- działanie na rzecz osób niepełnosprawnych,
- przeciwdziałanie zagrożeniom patologii społecznej,
- i inne.

W latach 2008 – 2012 planuje się budowę infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla potrzeb GOSiR.

Gminna Biblioteka Publiczna, ul. Strażacka 3

Gminna Biblioteka Publiczna w Wilkowicach została wpisana do rejestru instytucji kultury gminy Wilkowice. Działa na podstawie Statutu zatwierdzonego przez Radę Gminy. Posiada centralę w Wilkowicach i dwie filie: w Mesznej i Bystrej. Oprócz podstawowych zadań, czyli gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów bibliotecznych pełni również funkcje ośrodka edukacyjnego, informacyjnego i kulturalnego. Obsługuje czytelników wszystkich grup wiekowych i zawodowych. Oprócz literatury beletrystycznej posiada bogaty księgozbiór popularnonaukowy oraz wszelkiego rodzaju słowniki, encyklopedie, poradniki i przewodniki. Gromadzi materiały dotyczące gminy i regionu. Podejmuje działania promujące gminę na zewnątrz.

Do ważnych działań kulturalnych i edukacyjnych GBP należy zaliczyć organizowany co roku (począwszy od roku 2002) ogólnopolski konkurs rzeźby i malarstwa na szkłe dla dzieci i dorosłych pod wspólnym hasłem „Anioły, Św. Michał Archaniol i jego przyjaciele” oraz cykl „ROK POLSKI” dotyczący tradycji, zwyczajów i obyczajów polskich.

Wszystkie biblioteki traktowane są również jako miejsca wystawowe dla prac malarzy, rzeźbiarzy i innych twórców nie tylko lokalnych. W wilkowickiej „Galerii w Sieni” prezentowane są prace artystów z całej Polski.

Praca GBP jest dobrze postrzegana i oceniana, zarówno przez społeczeństwo jak i przez zwierzchników. We wszystkich bibliotekach czynne są kserokopiarki. W bibliotece w Wilkowicach czytelnicy mogą korzystać z 3 stanowisk internetowych, a w Bystrej z jednego.

Zbiory wszystkich bibliotek są w 70% zawarte w katalogach komputerowych i w niedługim czasie będą udostępniane poprzez sieć internetową.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Biblioteki w Wilkowicach i Bystrej znajdują się na I piętrze, dlatego osoby niepełnosprawne ruchowo mają do nich utrudniony dostęp. W przyszłości należy pomyśleć o rozwiązaniu tego problemu. Jak w większości bibliotek publicznych w Polsce, bibliotekom w naszej gminie przydałyby się większe lokale, zwłaszcza filii w Bystrej. Bibliotekę i jej filie należałoby również doposażyć w dodatkowy sprzęt komputerowy.

W Bibliotece i jej filiach należałoby również zorganizować dział zbiorów multimedialnych i książki mówionej.

Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej, Wilkowice, ul. Wyzwolenia 18.

Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wilkowicach obsługuje pacjentów z terenu całej Gminy Wilkowice. W skład Poradni wchodzi:

- 6 gabinetów lekarskich,
- 1 gabinet zabiegowy,
- 1 gabinet szczepień,
- 5 gabinetów higieny szkolnej w miejscu nauczania,

Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wilkowicach realizuje świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej.

Do zadań zakładu należy w szczególności:

- organizowanie i wykonywanie ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych udzielanych osobom ubezpieczonym, zgodnie z posiadanymi uprawnieniami i przygotowaniem zawodowym przez personel lekarski, pielęgniarki środowiskowe oraz położną środowiskową,
- udzielanie porad lekarskich w ramach wizyt w ośrodku lub filii oraz porad w domu chorego,
- dokonywanie oceny stanu zdrowia ludności rejonu oraz określenie potrzeb w zakresie ich zaspokajania,
- objęcie opieką zapobiegawczą populacji wieku rozwojowego, kobiet w ciąży, porodu i położu oraz chorych wymagających opieki medycznej,
- prowadzenie czynnego poradnictwa,
- orzekanie o stanie zdrowia, a tym samym o czasowej niezdolności do pracy,

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

- prowadzenie nadzoru sanitarnego, zapobiegawczego i szerzenie oświaty zdrowotnej, w szczególności prowadzenie szczepień ochronnych,
- wykonywanie świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki nad uczniami szkół w miejscach nauczania,
- organizowanie innych form opieki medycznej w sytuacjach awaryjnych (klęski żywiołowe, katastrofy, epidemie).

Istnieje konieczność doposażenia placówki w specjalistyczny sprzęt medyczny oraz modernizacji budynku.

SPZOZ Szpital Kolejowy w Wilkowicach - Bystrej, Wilkowice, ul. Żywiecka 19

Szpital dysponuje ilością 195 łóżek, stan techniczny obiektu jest dobry, Szpital zatrudnia 167 osób. Szpital posiada następujące oddziały:

- Oddział Kardiologiczny
- Oddział Chorób Wewnętrznych
- Oddział Opieki Paliatywnej
- Oddział Neurologiczny.

Szkoła Podstawowa im. Władysława Jagielly w Wilkowicach, ul. Kościelna 10

Szkoła Podstawowa w Wilkowicach powstała w latach osiemdziesiątych XIX wieku. Nauka odbywała się tylko w sezonie zimowym od listopada do Świąt Wielkanocnych. Nauczyciel uczył dzieci czytać i pisać. Była to szkoła prywatna. Rok szkolny trwał od września do czerwca. Szkołę tę zwano Szkołą Ludową i mieściła się prawdopodobnie w budynku znajdującym się w miejscu, gdzie dziś jest boisko szkolne. Budynek miał cztery izby, z których dwie spełniały rolę sal lekcyjnych. Wraz ze wzrostem liczby mieszkańców, wzrastała liczba dzieci w związku z czym szkołę dwuklasową przekształcono w szkołę o trzech klasach. Nową szkołę wybudowano w 1910 roku. W jednopiętrowym budynku szkolnym mieściło się sześć sal lekcyjnych, kancelaria i mieszkanie kierownika. Po odzyskaniu niepodległości i w 1945 roku zostały przeprowadzone wpisy do szkoły polskiej, w marcu 1945 roku rozpoczęła się nauka. W 1975 roku w związku z nowym podziałem administracyjnym kraju nastąpiła reorganizacja administracji szkolnej, powstała Zbiorecza Szkoła Gminna. Obecnie szkoła mimo swojej prawie 100 – letniej historii – w 2010 roku

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

obchodzić będzie swoje setne urodziny – jest obiektem, w którym uczniowie i nauczyciele czują się bezpiecznie i dobrze. Budynek jest na bieżąco remontowany i odnawiany. Nauczyciele, rodzice i uczniowie troszczą się, by zarówno sale lekcyjne jak i korytarze były kolorowe i pozytywnie wpływały na samopoczucie osób tam przebywających. Korytarze upiększają starannie oprawione prace uczniów, kolorowe gazetki informacyjne oraz żywe kwiaty.

Budynek szkolny mieści: 11 sal lekcyjnych, nowoczesną pracownię komputerową liczącą 12 stanowisk, salę gimnastyczną, profesjonalnie urządzonej salę do gimnastyki korekcyjnej, bibliotekę wyposażoną w komputery i stałe łącze internetowe, świetlicę, mini siłownię, stołówkę, wokół szkoły znajdują się dwa boiska – duże i małe, a także bieżnia.

Znaczącym osiągnięciem szkoły jest organizowanie od 10 już lat akcji w ramach Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy – w szkole mieści się sztab dla sołectwa i Szczyrku (w 2008 roku zebrano 33 000 zł).

W ramach współpracy z rodzicami – corocznie organizowana dochodowa zabawa karnawałowa, piknik rodzinny – wypracowany dochód przeznaczony jest na remonty placówki. Ponadto Rada Rodziców partycypuje w zakupie pomocy dydaktycznych, książek do biblioteki, sprzętu komputerowego.

Dzięki sponsorom, Radzie Rodziców i gminie wykonano:

- malowanie: wszystkich sal lekcyjnych wraz z wymianą oświetlenia, sufitem podwieszanym na drugim piętrze i w jednej sali na I piętrze; korytarza w nowej części; malowanie, sufit podwieszany i instalacja elektryczna w bibliotece; sali gimnastycznej i podłogi; dachu na starym budynku,
- remont toalet,
- utworzenie salki do gimnastyki korekcyjnej,
- modernizacja zaplecza kuchennego wraz z wyposażeniem,
- wykafelkowanie szatni i korytarza do sali gimnastycznej,
- wymiana części okien w starym budynku,
- utworzenie biblioteki multimedialnej,
- zainstalowanie monitoringu zewnętrznego i wewnętrznego,
- utworzenie bieżni i skoczni.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Mimo wielkiego wkładu pracy i środków jest jeszcze wiele do zrobienia. Konieczna jest rozbudowa szkoły, malowanie korytarzy, wymiana pozostałych okien i remontem boiska

Liczbę uczniów szkoły w latach 2005 – 2007 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela Nr 3: Liczba uczniów w Szkole Podstawowej w Wilkowicach, w latach 2005 – 2007.

Rok	Liczba uczniów
2005	361
2006	343
2007	334

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy w Wilkowicach

W latach 2007 – 2012 planuje się rozbudowę budynku Szkoły Podstawowej, jego termomodernizację i przebudowę systemu grzewczego.

Publiczne Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Wilkowicach, ul. Szkolna 8

Publiczne Gimnazjum w Wilkowicach powstało w roku szkolnym 1999/2000. W październiku 2002 roku odbyła się uroczystość nadania imienia szkole, odąd pełna nazwa brzmi Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Wilkowicach. Uczniami są młodzi ludzie zamieszkujący sołectwo Wilkowice. O ich wszechstronny rozwój, zarówno podczas lekcji obowiązkowych, jak i szeregu zajęć dodatkowych z zakresu wiedzy, sztuki (koła teatralne, muzyczno-wokalne), sportu oraz wycieczek, dba wykwalifikowana kadra pedagogiczna. Atutem szkoły jest fakt, że klasy są mało liczne. Nauczyciele podczas zajęć mają możliwość korzystania z najnowszych osiągnięć techniki: pracownie komputerowe z dostępem do Internetu, sprzęt audio-video, multimedialne pomoce naukowe, a ponadto zajęcia prowadzone są w odremontowanych i przestronnych salach lekcyjnych w systemie jednozmianowym. Poza tym uczniowie mogą korzystać z bardzo dobrze wyposażonej biblioteki szkolnej, czytelnicy z dostępem do komputerów i Internetu. Obecnie bardzo mocną stroną szkoły stanowi zaplecze sportowe, a jest nim oddany do użytku, we wrześniu 2007 roku, Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji. Podczas zajęć wychowania fizycznego oraz innych o charakterze rekreacyjno-sportowym uczniowie mogą użytkować pełnowymiarową salę gimnastyczną, dobrze wyposażoną siłownię oraz salę do tenisa stołowego (zaadoptowane pomieszczenie po

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

małej sali gimnastycznej). Szkoła posiada również wymiennie warunki sanitarne, mianowicie oddzielne szatnie z pełnym węzłem sanitarnym.

Przez dziewięć lat pracy gimnazjum uczniowie i ich pedagodzy odnosili szereg sukcesów w dziedzinie nauki i wiedzy, na polu artystycznym i sportowym, a świadczą o tym trofea i dyplomy zdobiące szkołę. Bardzo ważną rolę spełnia dobra współpraca między poszczególnymi organami szkoły, a szczególnie z rodzicami. Wzajemne wspieranie się w rozwiązywaniu problemów, tworzenie coraz lepszego wizerunku gimnazjum, pomoc w organizowaniu życia kulturalno-rekreacyjnego klas oraz bezpośrednio zaangażowanie się w pozyskiwanie środków materialnych (np. coroczna organizacja zabawy andrzejkowej dla dorosłych) lub praca na rzecz szkoły. Dzięki uzyskanym środkom wyremontowano już gruntownie pięć sal lekcyjnych oraz toalety.

Ważnym aspektem jest dbałość o bezpieczeństwo i dobre samopoczucie w zespole uczniów. Dlatego w ostatnim czasie zakupiono szafki uczniowskie, które pozwalają na bezpieczne przechowywanie rzeczy uczniów oraz zainstalowano monitoring obiektu.

Urząd Gminy w Wilkowicach prowadzi na terenie szkoły szereg inwestycji, aby poprawić jej standard oraz zmniejszyć koszty utrzymania np.: wymiana stolarki okiennej, ocieplenie i tynkowanie elewacji budynku, remont pokrycia dachu i wymiana rynien, przebudowa kotłowni - ogrzewanie gazowe, modernizacja kuchni zgodnie z wymogami SANEPID, podłączenie do kanalizacji. Pozostaje jednak jeszcze szereg prac do wykonania, aby zapobiec degradacji szkoły - odwodnienie i izolacja opaskowa budynku; ze względów oszczędnościowych – wymiana instalacji CO w całym budynku; ze względu na estetykę pomieszczeń – gruntowny remont korytarzy szkolnych oraz starej (małej) sali gimnastycznej; ze względu na bezpieczeństwo – przebudowa szatni, zakup brakujących szafek dla uczniów oraz monitoring korytarzy i szatni. Zewnętrznie – budowa bezpiecznego pasa dla pieszych wzdłuż ulicy szkolnej, rozbudowa parkingu i budowa kompleksu boisk.

Poza tym konieczny jest zakup przez Gminę gimbusa, który poprawiłby dowóz uczniów do szkoły, na zajęcia dodatkowe i w znacznym stopniu umożliwiłby uczniom korzystanie z dóbr kultury na terenie gminy.

Szczegółowe informacje na temat uczniów Gimnazjum w latach 2005 – 2007 zamieszczono w poniższej tabeli:

Tabela Nr 4: Liczba uczniów w Gimnazjum w Wilkowicach, w latach 200 – 2007.

Rok	Liczba uczniów
2005	229
2006	196
2007	175

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy w Wilkowicach.

W latach 2007 – 2012 planuje się przebudowę systemu grzewczego budynku Gimnazjum.

Przedszkole Publiczne w Wilkowicach ul. Strażacka 13

Przedszkole Publiczne w Wilkowicach mieści się w samodzielnym budynku przy ulicy Strażackiej 13. Obiekt usytuowany jest w centrum wsi, w sąsiedztwie Szkoły Podstawowej, Domu Strażaka i obok przystanku autobusowego, co stwarza dogodny warunki dowozu dzieci. Placówka jest jednopiętrowa, posiada bardzo dobre warunki lokalowe. Jest jedyną publiczną placówką przedszkolną na terenie naszego sołectwa.

Budynek wybudowano w 1972 r., stąd konieczność przeprowadzenia wielu remontów oraz wymiany starzejącego się sprzętu. Dzięki sponsorom, organizowaniu różnorodnych imprez dochodowych oraz środkom finansowym przekazanych przez organ prowadzący, placówka jest systematycznie modernizowana oraz remontowana. Do tej pory wykonano m.in.:

- wymianę chodnika wejściowego do placówki, schodów głównych i na zaplecze, głównych drzwi wejściowych, elewacji zewnętrznej, instalacji elektrycznej w całym budynku, okien w całym budynku,
- malowanie sal cyklinowanie podłóg,
- wykafelkowanie szatni dla dzieci,
- zmodernizowanie zaplecza kuchennego,
- remont kancelarii przedszkola,
- instalację alarmu bezpieczeństwa w całym budynku i monitoring zewnętrzny,
- modernizację kotłowni.

Budynek otoczony jest pięknym, przestronnym ogrodem z dużą ilością zieleni, wyposażony w drewniane ekologiczne urządzenia do zabaw dla dzieci. Powierzchnia ogrodu w większości jest zagospodarowana, ale z powodu dużej liczby dzieci korzystających z urządzeń, ogród wymaga ciągłej modernizacji, renowacji i doposażenia. Ze względu na

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

brak placu zabaw w naszej miejscowości, rodzice z małymi dziećmi mogą korzystać z ogrodu przedszkolnego poza zajęciami i w dniach wolnych od zajęć.

Organizacja pracy przedszkola obejmuje działalność 6 oddziałów. Łączna ilość uczęszczających do przedszkola wynosi około 150 dzieci.

Z powodu dużej liczby zgłoszeń, na rok szkolny 2007 / 2008, został utworzony szósty oddział przedszkolny, który mieści się w Szkole Podstawowej w Wilkowicach.

Każda grupa posiada swoją salę, łazienkę z WC. Placówka wyposażona jest w dużą kuchnię z osobnym wejściem oraz zapleczem gospodarczym, szatnię dla dzieci i personelu przedszkola, kancelarię, pokój nauczycielski i intendentki, pomieszczenia na pomoce dydaktyczne.

Czas pracy przedszkola dostosowany jest do potrzeb naszych „klientów”, jakimi są dzieci i rodzice. W przedszkolu pracuje wykwalifikowana kadra pedagogiczna, która zapewnia dzieciom opiekę, wychowanie i nauczanie w warunkach akceptacji i bezpieczeństwa.

Przedszkole posiada bardzo bogatą bazę dydaktyczną. Do dyspozycji dzieci pozyskano 6 komputerów, dzięki którym, dzieci mogą się uczyć i rozwijać swoje zainteresowania.

Placówka posiada piękny taras położony od strony południowej wykorzystywany do prowadzenia zabaw i zajęć na świeżym powietrzu, który jednak wymaga gruntownego remontu. W chwili obecnej czynione są starania o pozyskanie funduszy na jego remont.

Zespół Obsługi Szkół i Przedszkoli w Wilkowicach, ul. Wyzwolenia 25

Zespołowi Obsługi Szkół i Przedszkoli w Wilkowicach istnieje od 10 grudnia 2007 roku. Przedmiotem jego działalności jest obsługa i nadzór w zakresie spraw organizacyjnych administracyjnych i finansowych realizowana w placówkach oświatowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Wilkowice.

3.8 GOSPODARKA

Na terenie gminy Wilkowice, zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Katowicach, w 2006 roku działało 1296 podmiotów gospodarczych.

Na koniec września 2007 roku stopa bezrobocia w Powiecie Bielskim, w którym usytuowana jest Gmina Wilkowice wynosiła 8,0 %. Szczegółowa informację na temat stopy bezrobocia w Powiecie Bielskim w latach 2004 – 2007 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela Nr 5: Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004 – 2007 w Powiecie Bielskim

Rok	Kraj	Województwo śląskie	Powiat bielski
31.12.2004	19,10%	16,80%	15,00%
31.12.2005	17,60%	15,50%	14,30%
31.12.2006	14,90%	12,80%	11,50%
31.12.2007	14,40%	12,30%	8,00%

Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach.

Na mapie bezrobocia województwa śląskiego, gmina Wilkowice ma jeden z niższych wskaźników poziomu bezrobocia.

Największym pracodawcą w sołectwie jest Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital Kolejowy w Wilkowicach. Szpital zatrudnia 167 osób

Liczba rolników, prowadzących gospodarstwa rolne w sołectwie w 2007 roku wynosiła 220 i była o 5,9 % mniejsza aniżeli pięć lat wcześniej². Sektor rolny Gminy Wilkowice charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem gospodarstw. Przeciętna wielkość gospodarstwa indywidualnego nie przekracza 2 ha. Warunki klimatyczne w gminie Wilkowice nie sprzyjają produkcji rolnej ze względu na krótki okres wegetacji. Wynosi on średnio od 170 do 200 dni, w tym z przymrozkami od 100 do 150 dni. Występują tutaj głównie gleby brunatne kwaśne gliniaste lub gleby pyłowe. Na najwyższych wzniesieniach w tym rejonie występują gleby szkieletowe, typowe dla stadium początkowego procesu glebotwórczego. W dolinach rzek ciągną się pasy mad. Znaczna powierzchnia gminy to tereny górzyste, silnie pofałdowane. Rzeźba terenu oraz warunki klimatyczno-wodne sprzyjają powstawaniu intensywnej erozji, która powoduje degradację gleb bez możliwości jej regeneracji. Na gruntach ornych w gminie Wilkowice uprawiane są głównie zboża, następnie ziemniaki, rośliny pastewne, rośliny przemysłowe oraz rośliny strączkowe jadalne. Wśród zbóż uprawiana jest głównie pszenica ozima i jara, jęczmień ozimy i jary, owies, następnie uprawy pszenno-żytnie ozime i jare oraz żyto. Około 165 upraw zbóż stanowią mieszanki zbożowe. Z roślin przemysłowych uprawiane są głównie rzepak i rzepik oraz buraki cukrowe. W hodowli w gminie Wilkowice zdecydowanie przeważa trzoda chlewna, bydło i drób.

² Zgodnie ze statystyką Urzędu Gminy ujęto wszystkich właścicieli gruntów ornych o wielkości powyżej 1 ha, statystyki ilu z nich zajmuje się produkcją i hodowlą rolną na terenie gminy nie prowadzi się.

3.9 PARAFIE I ORGANIZACJE SPOŁECZNE W SOLECTWIE

Na terenie solectwa Wilkowice działają następujące parafie i organizacje pozarządowe:

Parafia Rzymsko – Katolicka św. Michała Archaniola w Wilkowicach, ul. Kościelna 14

„Kościół pw. św. Michała Archaniola” leży u zbiegu ul. Kościelnej i ul. Krzywe Koło, na niewielkim wzniesieniu niedaleko centrum Wilkowic. Obok niego biegnie żółty szlak turystyczny, prowadzący z Mikuszowic Śląskich przez Wilkowice do Łodygowic i Żywca. Z miejsca, na którym stoi świątynia, a także z pobliskiego cmentarza, rozpościera się przepiękna panorama pasma Magury Wilkowskiej (w kierunku północno – wschodnim) oraz Beskidu Śląskiego: Skrzycznego, Klimczoka, Szyndzielni i Koziej Góry (w kierunku południowym).

Początki pierwszego kościoła, a raczej drewnianej kaplicy w Wilkowicach, nie są dobrze znane. Jest jednak rzeczą pewną, co zresztą potwierdzają niektóre źródła i kościelne księgi podatkowe z lat 1354 – 1356, że drewniany kościółek pw. św. Michała Archaniola, zbudowany za sprawą cystersów, istniał w Wilkowicach już w połowie XIV wieku. (...) Dawna drewniana świątynia, która służyła wiernym Wilkowic aż do 1900 roku, została zbudowana w 1577, a następnie powiększona w 1586 roku. Kościół ten podobnie jak kościoły w pobliskich Łodygowicach i Mikuszowicach nie został konsekrowany i podlegał proboszczowi fary żywieckiej. W dniu 22 grudnia 1658 roku świątynia w Wilkowicach została poświęcona z upoważnienia sufragana krakowskiego ks. bpa Mikołaja Oborskiego przez proboszcza chrzanowskiego i łodygowickiego, ks. Jana Nemetiusza. (...) W 1762 roku Wilkowska placówka duszpasterska, przy której istniała szkołka parafialna, stała się filią parafii łodygowickiej i stopniowo zaczęła się usamodzielniać. W 1797 roku Wilkowice otrzymały stałego wikariusza ekspozytura, który zamieszkał przy tutejszym kościele. (...) W połowie XIX wieku do parafii wilkowskiej należały wsie: Wilkowice, Bystra, Mikuszowice, Meszna i Bór Wilkowskie. (...) Budowę jednonawowego kościoła w stylu neogotyckim rozpoczął na początku maja 1898 roku ks. ekspozyta Antoni Rajski. (...) Z biegiem lat kościół piękniał i wzbogacał się o nowe sprzęty i wyposażenie³.

Parafia posiada stronę internetową i adres e-mail:

www.wilkowice.bielsko.opoka.org.pl

wilkowice@bielsko.opoka.org.pl

³ Ks. Stanisław Cieślak SJ, *Dzieje Kościoła i Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Wilkowicach*, Wyższa Szkoła Filozoficzno – Pedagogiczna IGNATIANUM, Kraków 2004, s. 25 – 38.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Poza swoim wymiarem religijnym parafia jest również inicjatorem działalności charytatywnej, społeczno – edukacyjnej i kulturalnej.

W Parafii działają następujące grupy parafialne:

- Schola Dziecięca,
- Oaza Młodzieżowa,
- Rada Duszpasterska,
- Akcja Katolicka,
- Parafialny Zespół Charytatywny,
- Koło Przyjaciół Radia Maryja,
- Arcybractwo Honorowej Straży NSPJ,
- Koło Misyjne Dzieci,
- Koło Żywego Różańca,
- Oaza Rodzin.

Parafia pełni również rolę animatora, aktywizującego mieszkańców do wspólnej działalności na rzecz środowiska lokalnego. Parafia współpracuje m.in. z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i Urzędem Gminy.

Stowarzyszenie Ekologiczno – Kulturalne „Klub Gaja” ul. Nad Wilkówka 24

Działalność Klub Gaja najlepiej charakteryzują słowa prezesa i założyciela Stowarzyszenia, Jacka Bozka "Jeśli społeczeństwu konsumpcyjnemu zostawimy wybór, to zawsze wybierze zysk przed ochroną środowiska naturalnego. To od nas zależy, czy zdołamy zrównoważyć takie podejście do świata. Naszą szansą na dobrą jakość życia na Ziemi jest uszanowanie praw przyrody i świadome działanie". Stowarzyszenie aktywnie działa od 1989 roku. Jest organizacją rozpoznawalną nie tylko w kraju, ale i za granicą. O skuteczności i popularności stowarzyszenia świadczy realizacja takich przedsięwzięć jak: „Cyrk jest śmieszny nie dla zwierząt” (1991 rok), „Teraz Wisła” (1994 rok), „Zwierzę nie jest rzeczą” (1995 rok). W 1997 roku British Council wybrał wspólną pracę Klubu z grupą angielską jako najlepszą międzynarodową wymianę młodzieży w Wielkiej Brytanii i zaprezentował ją na EXPO'98 w Lizbonie. Klub Gaja został reprezentantem polskiej kultury w Sezonie Polskim we Francji 2004 Nova Polska z wydarzeniem "Żyjący Świat". Organizatorem Sezonu Polskiego we Francji był Instytut Adama Mickiewicza na zlecenie

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Ministerstwa Kultury i Ministerstwa Spraw Zagranicznych. W 2006 roku Klub Gaja jako pierwsza i jedyna organizacja pozarządowa z Polski został przyjęty do Projektu „Tamy i Rozwój” Organizacji Narodów Zjednoczonych - United Nations Environment Programme Dams and Development Project. Wyróżnienie to było możliwe po wielu latach pracy, jaką Klub Gaja prowadzi na rzecz ochrony rzek i dolin rzecznych. W listopadzie 2006 roku Klub Gaja uczestniczył w V Forum Tamy i Rozwój - Fifth Dams and Development Forum Meeting United Nations Office, które odbyło się w Nairobi w Kenii. Uczestnikami forum byli reprezentanci rządów, przedstawiciele organizacji pozarządowych, biznesu oraz instytucji międzynarodowych.

Stowarzyszenie współpracuje z trzema tysiącami placówek w całym kraju. Programy edukacji ekologicznej Klubu Gaja opierają się na aktywności lokalnej, w szczególności dzieci i młodzieży przy udziale przedstawicieli różnych instytucji, samorządów, administracji publicznej, organizacji pozarządowych i biznesu.

Kółko Rolnicze w Wilkowicach, ul. Rolnicza 2

Kółko Rolnicze w Wilkowicach istnieje od pięćdziesięciu lat i obecnie zrzesza 48 członków. Dysponuje sprzętem rolniczym i swą działalność opiera na świadczeniu usług rolniczych dla wszystkich trzech sołectw naszej gminy. Ponadto prowadzi szkolenia o szerokiej i specjalistycznej tematyce, od hodowli roślin i zwierząt, po sposoby pozyskiwania środków unijnych, a wszystko przy współpracy z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego. Kółko Rolnicze organizuje także coroczne dożynki oraz dwa razy w roku wycieczki turystyczno - krajoznawcze dla rolników. W swym budynku udostępniło pomieszczenia dla Koła Gospodyń, a obecnie część terenu przy budynku przeznaczycyło na skład opału i środków ochrony roślin.

Koło Gospodyń Wiejskich w Wilkowicach, ul. Rolnicza 2

KGW w Wilkowicach jest najstarszym kołem gospodyń działającym w gminie. Istnieje od 1953 roku. Założycielka organizacji była Pani Anna Polak. KGW propaguje idee życia wiejskiego i tradycji rolniczo – gospodarczych. Koło organizowało kursy gotowania, pieczenia, garmazeryjne, szycia, robót ręcznych i przystosowania do życia w rodzinie.

Obecnie główną swą działalnością obejmuje propagowanie zwyczajów regionu (dziedzictwa kulturowego – „Święto Plonów”), odkrywanie coraz to nowych walorów

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

naszego kraju poprzez organizowanie wycieczek jak również dbałość o wygląd przydomowych ogródków m.in. poprzez organizowanie konkursów tematycznych.

Stowarzyszenie „Wrota Beskidów” ul. Cienista 14

Stowarzyszenie posiada status organizacji pożytku publicznego. Działa non profit. Stowarzyszenie skupia przedstawicieli różnych zawodów i środowisk, pasjonatów i inicjatorów pracy na rzecz społeczności lokalnej i regionu. Są to osoby oddane duchem i sercem tradycjom, kulturze i sztuce, którym bliska jest tożsamość z regionem i chęć współuczestnictwa w dbałości zachowanych kultur, obrzędów i pomników architektury. Działalność stowarzyszenia to nie tylko przywołanie z pamięci mieszkańców wspomnień, poszukiwanie zachowanych pamiątek, to także zainteresowanie młodego pokolenia dziedzictwem i rodowodem rodzimej ziemi.

W struktury Stowarzyszenia wpisały się stałe warsztaty pracy twórczej:

- rzeźby,
- malarstwa,
- prac bibułkarskich i innych sztuk umiejętności manualnych: haft, koronkarstwo.

Realizując cele statutowe misją Stowarzyszenia jest rozwój form pracy na rzecz regionu i wzbogacanie przedsięwzięć na rzecz Członków Stowarzyszenia i społeczności lokalnej. Staraniem Stowarzyszenia powstała Szopka Plenerowa oraz cykl rzeźb tematycznych, również plenerowych, dla obiektów użyteczności publicznej.

Stowarzyszenie „Razem dla Wilkowic”, ul. Brzozowa 5

Stowarzyszenie realizuje swoje cele na drodze współpracy z mieszkańcami, władzami sołectwa i gminy oraz wszystkimi sympatykami Wilkowic. Organizacja istnieje od 23 listopada 2006 roku, posiada status organizacji pożytku publicznego. Działa non profit. W 2007 roku stowarzyszenie realizowało działania w obszarach promocji kultury fizycznej, zwiększenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców, upiększania i podnoszenia estetyki oraz czystości sołectwa, właściwej gospodarki odpadami i ekologii.

Akcja Katolicka o/Wilkowice, ul. Kościelna 14

Parafialny Oddział Akcji Katolickiej w Wilkowicach istnieje od 11 lat. POAK w czasie ferii szkolnych i wakacji organizuje spotkania, zajęcia i wycieczki dla dzieci, organizuje wyjazdy pielgrzymkowe wraz z członkami innych grup przyparafialnych, podejmuje różne inicjatywy o charakterze gospodarczym (m.in. zbiórki środków finansowych na pomoc dzieciom z rodzin o trudnej sytuacji materialnej). Pod patronatem POAK w Wilkowicach działa sklepik parafialny. Oddział organizuje wymianę Polsko – Niemiecką młodzieży w ramach i przy udziale środków PNWM.

Ochotnicza Straż Pożarna Wilkowice, ul. Strażacka 3

Początki OSP w Wilkowicach datuje się na 13 sierpnia 1905 roku. W 1951 roku wykonano fundament pod Remizę i salę Domu Strażaka. W 1953 roku wykonano na surowo: garaże, wspinalnię i połowę murów na salę i scenę. We wrześniu 1975 roku debiutował na nowej scenie strażacki teatr. Pierwsza premiera filmowa w Kinie „STRAŻAK” odbyła się w 1967 roku. Strażacy z Wilkowic mają własną stronę internetową www.wilkowice.straz.pl Od początku swojego istnienia poza podstawowymi zadaniami, do których została powołana realizuje przedsięwzięcia społeczne, kulturalne, integrujące lokalną społeczność. Jest animatorem rozwoju obywatelskiego z wieloletnim doświadczeniem i tradycjami. W „Domu Strażaka” mieszczą się Poczta, Spółka Wodna, Bank Spółdzielczy i Biblioteka Publiczna. Przy OSP Wilkowice działa młodzieżowa orkiestra dęta.

W Wilkowicach działają również:

- 22 Beskidzka Drużyna Starszoharcerska „WILKI”. Działalność drużyny rozpoczęła się 13 września 2002 roku. W skład drużyny wchodzi aktualnie 12 osób. Drużyna skupia się głównie na działalności dla społeczności lokalnej. Obecnie drużyna poszukuje pomieszczenia na tzw. „harcówkę” oraz funduszy na rozwój działalności.
- Drużyna Harcerzy Młodszych „Szakale”.
- Szkolny Klub Łuczników.

Gminny Ludowy Klub Sportowy „Wilkowice”

GLKS Wilkowice założony został w 1949 roku. Klub prowadzi dwie sekcje sportowe: piłki nożnej i siatkówki. W ramach sekcji piłki nożnej prowadzone są cztery drużyny: trampkarze, juniorzy, seniorzy (2 drużyny – A i B). W ramach sekcji siatkówki prowadzone są dwie drużyny chłopców. GLKS posiada dwa boiska trawiaste z zapleczem socjalnym. Niezbędne są dalsze nakłady na infrastrukturę sportową i działalność szkoleniową klubu.

3.10 POMOC SPOLECZNA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wilkowicach prowadzi:

- poradnictwo,
- współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie uzyskania pracy dla osób bezrobotnych,
- współpracę z ośrodkiem leczenia uzależnień w Gorzycach, Parzymiechach, Skoczowie, gdzie są kierowane osoby uzależnione,
- współpracę z Ośrodkiem Leczenia Zespołów Abstynenckich w Bielsku – Białej,
- współpracę z pedagogami szkolnymi Szkół Podstawowych i Gimnazjum, mającą na celu rozwiązywanie problemów nieletnich i ich rodzin,
- współpracę ze stowarzyszeniami.

W celu objęcia kompleksową pomocą ludzi starszych, chorych, niepełnosprawnych, samotnych prowadzona jest współpraca z lekarzami rejonowymi, pielęgniarkami środowiskowymi Ośrodka Zdrowia oraz przychodniami specjalistycznymi, Zespołami charytatywnymi, działającymi przy parafiach, Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Oddzielna statystyka związana z pomocą społeczną w sołectwie Wilkowice nie jest prowadzona. GOPS opieką obejmuje mieszkańców domów gminnych, zajmujących tzw. mieszkania socjalne.

3.11 ZABYTKI, DAWNE OBRZĘDY I ZWYCZAJE

**Neogotycki kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archaniola w Wilkowicach,
z końca XIX wieku**

Początki kościoła w Wilkowicach sięgają XIV wieku. Początki pierwszego kościoła (drewnianej kaplicy) nie są dobrze znane. Niektóre źródła i kościelne księgi podatkowe z lat 1354 – 1356 potwierdzają, że drewniany kościółek pw. św. Michała Archaniola, zbudowany za sprawą cystersów, istniał w Wilkowicach już w połowie XIV wieku. Kronika parafialna potwierdza ten fakt dodając, że nazwa wsi Wilkowice pochodzi od nazwiska właściciela, którym był wymieniony opat. Kościół ten nie był konsekrowany. Podobnie jak kościoły w Lodygowicach i Mikuszowicach. Należały one pod administrację proboszcza żywieckiego, który sprawował pieczę nad tymi kościołami. Jako pierwszy z wymienionych kościołów uniezależnia się kościół w Lodygowicach i jego duszpasterze przejmują opiekę nad kościołami: wilkowickim i mikuszowickim.

Z polecenia księdza biskupa Mikołaja Oborskiego kościół w Wilkowicach zostaje poświęcony 22 XII 1658 roku przez proboszcza z Lodygowic ks. J. Niemea. Jako kościół filialny został odłączony od parafii Lodygowice około roku 1762. Duszpasterze jednak nie mieszkają w Wilkowicach. W 1797 roku kościół otrzymał prawo posiadania wikariusza ekspozyta, który mieszkał przy kościele. W tym też roku została erygowana parafia.

Patronem kościoła od samego początku jego istnienia jest św. Michał Archanioł. Pierwsza świątynia była drewniana. Wnętrze stanowiły 3 ołtarze. Główny św. Michała Archaniola, 2 boczne: św. Walentego i Pana Jezusa ukrzyżowanego. Ostatni z wymienionych ołtarzy ocalał i jest jedynym zabytkiem sakralnym naszego kościoła. Mieści się on obecnie w kaplicy pod wieżą. Do roku 1847 zmarłych grzebano na cmentarzu przy kościele. W roku 1834 na skutek epidemii tyfusu w parafii zmarło około 300 osób. Z braku miejsca zmarłych pochowano na osobnym miejscu pod lasem na kapli. Trudności te były powodem założenia nowego cmentarza. W 1847 roku dokonano poświęcenia cmentarza. W 1834 roku odbyły się pierwsze misje przeprowadzone przez księży jezuitów. W 1844 roku powstało jako pierwsze w dekanacie żywieckim „bractwo trzeźwości” mające na celu walkę z pijaństwem. W 1848 roku na wieży zawieszono pierwszy dzwon św. Michała. W 1883 roku dzięki troskliwej opiece ks. J. Bobińskiego, organista z Wilkowic, zaczął prowadzić pierwszą „zimową szkółkę” dla dzieci. Duszpasterzowi Wilkowice zawdzięczają przystanek kolejowy otwarty na jego własną prośbę u władz zaborczych dnia 1 IX 1886 roku.

U schyłku XIX wieku ludność parafii wzrosła do 4000. Kościół drewniany okazał się za mały i mimo dobrego stanu zaczęto myśleć o budowie nowego, większego kościoła. W dniu 26 czerwca 1888 roku nastąpiło poświęcenie kamienia węgielnego przez ks. J. Miodońskiego proboszcza z Lodygowic i na fundamentach odprawiono pierwszą mszę świętą. W ciągu pierwszego roku wybudowano nawę główną, prezbiterium, pokryto dach blachą i zbudowano cześć wieży. W następnym roku zakończono budowę i przeniesiono ze starego kościoła ołtarz główny św. Michała i ołtarz Pana Jezusa ukrzyżowanego. 29 IX 1900 roku w dzień odpustu nastąpiło poświęcenie kościoła. W tym roku rozebrano stary kościół. Konsekracji nowego kościoła dokonał ks. Biskup A. Nowak, sufragan krakowski w 1901 roku.

Obecny wystrój kościoła pochodzi z pierwszych lat ubiegłego stulecia. W 1907 roku w miejsce starego ołtarza umieszczono nowy ołtarz główny wraz z tabernakulum wykonany przez s. Jarzabka z Kęt. Dwa ołtarze boczne i ambona zostały wykonane przez tego samego artystę. Stacje drogi krzyżowej pochodzą z 1934 roku. Wykonali je artyści ludowi z Lodygowic: J. Kania i A. Wajda. Chrzcielnica wykonana jest w 1941 roku, a pokrywę jej sprawiono na 1000-lecie chrztu Polski. Organy 15-sto głosowe zbudowała firma Rieger z Jagerdorf w 1909-1910 roku. Pająki, które obecnie oświetlają kościół pochodzą: mały z 1889 roku przeniesiony ze starego kościoła, większy z 1937 roku.

W najbliższej przyszłości koniecznym jest wykonanie systemu monitoringu i ochrony kościoła.

Figury przydrożne z I połowy XIX wieku

Kapliczki przydrożne i figury należą do charakterystycznych elementów krajobrazu Wilkowic. Są chlubą mieszkańców, którzy dbają o porządek, otaczają je opieką i w miarę posiadanych środków, przy wsparciu gminy, restaurują je. Do tych najbardziej cennych należą: kapliczka z XIX w. przy ul. Wyzwolenia w Górnych Wilkowicach; kamienny posąg świątka z 1819 roku otoczony balustradą, którego fundatorami byli Jakub Krista i Maciej Dutka, a usytuowany przy ul. Żywieckiej; dwie figury z XIX wieku umieszczone na kolumnach, jedna przy kościele (od południowej strony), druga poniżej, nad rzeką Wilkówką; zabytkowe krzyże z XIX w.: obok szkoły podstawowej i na miejscowym cmentarzu; zabytkowa płyta nagrobna i szereg małych kapliczek umieszczonych na postumentach lub bezpośrednio na drzewach. Można je spotkać wzdłuż dróg i pól, ale także w lesie.

Ponadto na terenie sołectwa znajdują się: Pomnik Odrodzenia Ojczyzny z 1921 r oraz Pomnik Bohaterom Wojny Poległym za Wolność Ojczyzny z 1952 roku.

Dawne obrzędy i zwyczaje

Wilkowice leżą na styku dwóch mocno kulturowo zabarwionych regionów: Śląska Cieszyńskiego i Żywiecczyny. Stąd nie wyodrębnił się nowy, szczególnie charakterystyczny dla miejscowości folklor. Natomiast nosił on wyraźne znamiona naleciałości obu sąsiednich kultur po trochu, np. odświętny strój kobiety (istnieje pilna potrzeba zrekonstruowania i udostępnienia do wglądu takiego eksponatu). Jeśli chodzi o obrzędy, to zachowały się do dziś niektóre z nich, takie jak:

- bożonarodzeniowe: grupy kolędnicze z szopką, z gwiazdą, a po Nowym Roku „Dziady” i Trzej Królowie;
- w okresie Zielonych Świąt – palenie sobótek;
- w okresie wielkopostnym świącenie palm i pokarmów.

3.12 ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Gmina położona jest na pograniczu Beskidów Śląskiego i Małego oraz Kotliny Żywieckiej. Pod względem morfologicznym teren ten usytuowany jest w Beskidzie Zachodnim. Zachodnia część obszaru Gminy należy do Beskidu Śląskiego, wschodnia część obejmuje fragment Beskidu Małego, a centralna część Gminy położona jest w północnej części Kotliny Żywieckiej. Dolina rzeki Białki stanowi tzw. Bramę Wilkowicką, rozdzielającą pasma Beskidu Śląskiego od Beskidu Małego i umożliwiającą łatwą komunikację północ-południe. Tworzy ona znaczne obniżenie terenu. Wysokość terenu Gminy waha się między 380, a 1010 m n.p.m. Wilkowice są bogato ukształtowanym obszarem otoczonym pasmem gór o łagodnych, kopulastych formach szczytów i silnie nachylonych, przeważnie południowych zboczach. Góry te zbudowane są z twardego piaskowca godulskiego, poprzedzielanego warstwami łupków fliszu karpackiego. Wilkowice są bardzo atrakcyjnym obszarem, zarówno pod względem krajobrazowym, jak i pod względem warunków środowiska przyrodniczego. Lasy, stanowiące ponad 50% powierzchni gminy zajmują część wschodnią i zachodnią. Bogate kultury drzew liściastych i charakterystyczne dla tego terenu świerczyny przeważają w górach. Zachowały się także fragmenty naturalnej roślinności np. cis pospolity, lipa drobnolistna a także sosna zwyczajna. Teren gminy przecina pas rzeki Białej wraz z jej dopływami oraz dział wodny dorzecza Soły.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Część potoków i strumyków mających swe źródła na zboczach Klimeczoka, Szyndzielni i Magury, spływa do rzeki Soły, zaś większość zasila swymi wodami rzekę Białkę. Gmina leży w górskiej strefie klimatycznej. Specyficzny mikroklimat Wilkowic sprawia, że teren stał się atrakcyjny pod względem uzdrowiskowym, szczególnie obszar Bystrej. Dlatego też już pod koniec XIX wieku miejscowość ta znana była ze swych leczniczych właściwości. Położone nieco niżej sołectwa Wilkowice i Meszna, charakteryzują się łagodniejszym klimatem. Wilkowice są obszarem o zróżnicowanym, piętrowym układzie elementów klimatycznych. Średnia roczna temperatura powietrza waha się powyżej 6°C na obszarze zlokalizowanym poniżej 700 m n.p.m., zaś na wysokości 700 – 1100 m n.p.m. utrzymuje się między 4 – 6°C. Długość okresu wegetacji zaś waha się w granicach 170 – 200 dni. Średnie roczne sumy opadów są wysokie i wynoszą od 900 do 1400 mm. Liczba dni z przymrozkami 100 – 150. Doskonale walory klimatyczne – duże nasłonecznienie, łagodny klimat i górskie powietrze, a także występowanie wód mineralnych spowodowały, że gmina jest często odwiedzana przez turystów.

4 INWENTARYZACJA I OCENA ZASOBÓW – STAN RZECZYWISTY

Poniższa inwentaryzacja zasobów sołectwa Wilkowice zawiera wykaz elementów zarówno materialnych jak i niematerialnych, które mogą być wykorzystane dla rozwoju miejscowości lub w działaniach na rzecz jej odnowy. W trakcie konsultacji społecznych, które odbyły się w dniu 16 stycznia 2008, w budynku GOSiR, mieszkańcy sołectwa dokonali oceny zasobów Wilkowic, co pozwoliło na dokonanie analizy SWOT, którą przedstawiono w następnym rozdziale. Poniższa tabela przedstawia wyniki pochodzące z kwestionariusza ankiety, opracowanego na potrzeby konsultacji społecznych. W pierwszym pytaniu ankiety mieszkańcy oceniali, które z przedstawionych zasobów, są w kontekście sołectwa pozytywnymi, a które negatywnymi. Poniższa tabela ilustruje sumę uzyskanych wyników.

Tabela Nr 6: Ocena zasobów sołectwa Wilkowice.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE		
	POZYTYW	NEGATYW
Krajobraz - ukształtowanie terenu	17	0
Fauna i flora (w tym ciekawostki przyrodnicze, specyficzne gatunki roślin i zwierząt występujących na terenie sołectwa)	17	0
DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA MIEJSCOWOŚCI		
Drogi – komunikacja samochodowa	15	3
Linie kolejowe	15	2
Komunikacja z miastem Bielsko – Biala (autobusy miejskie, busy)	13	4
Otoczenie – sąsiedztwo innych miejscowości	14	3
TERENY I INFRASTRUKTURA		
Tereny pod zabudowę mieszkaniową	16	0
Tereny z przeznaczeniem na działalność gospodarczą	15	2
Miejsca publiczne – miejsca tradycyjnych spotkań mieszkańców	7	10
Sieć wodociągowa	14	3
Sieć kanalizacyjna	7	10
Sieć telefoniczna i dostęp do Internetu	16	1
Sieć gazownicza	17	0
Sieć energetyczna	16	0
GOSPODARKA, ROLNICTWO, TURYSTYKA		
Miejsca pracy w lokalnych przedsiębiorstwach	5	7
Agroturystyka	1	16
Turystyczna baza noclegowa (hotele, motele, pensjonaty, schroniska)	2	15
Obiekty gastronomiczne (restauracje, bary)	8	9
Sklepy i punkty usługowe	15	2
Gospodarka rolna	4	12
Trasy i wyciągi narciarskie	2	15
Ścieżki i trasy rowerowe	2	15
Górskie szlaki piesze	12	2
Infrastruktura turystyki aktywnej (parki linowe, baseny, korty tenisowe, stadniny koni itp.)	2	15
Infrastruktura turystyki leczniczej (sanatoria, gabinety odnowy biologicznej, gabinety rehabilitacyjne)	5	12

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

EDUKACJA		
Stan techniczny szkół, przedszkoli i innych obiektów edukacyjnych.	16	1
Dodatkowe zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży (np. kursy języków obcych, szkolenia związane z działalnością społeczną itp.)	11	6
KULTURA		
Stan techniczny obiektów kulturalnych (świetlice środowiskowe, domy kultury, biblioteka, remizy strażackie itp.)	13	4
Działalność kulturalna realizowana przez jednostki kulturalne (zajęcia artystyczne i edukacyjne dla lokalnej społeczności (np. spotkania kół zainteresowań, amatorskie grupy artystyczne)	11	6
Tradycje i obyczaje pielęgnowane w miejscowości (np. specyficzne nazwy, zwyczaje, gwara, obrzędy)	7	10
Koncerty i inne imprezy kulturalne	7	10
SPORT I REKREACJA		
Stan techniczny obiektów sportowych (boiska, hale sportowe itp.)	11	6
Działalność organizacji sportowych (lokalne drużyny i kluby sportowe, udział w zawodach i ich organizacja)	16	1
MIESZKAŃCY I DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA		
Lokalne autorytety i osobistości	13	4
Działalność organizacji społecznych i pozarządowych (np. OSP, KGW, fundacje i stowarzyszenia)	17	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

W opinii ankietowanych mieszkańców sołectwa, spośród wszystkich wymienionych zagadnień, 22 przypadki zostały określone jako pozytywne. Negatywną opinię respondenci zastosowali w stosunku do 13 przypadków, z przedstawionej listy zasobów.

W drugim pytaniu ankiety mieszkańcy sołectwa oceniali Wilkowice pod względem czynników strategicznych. Oceny dokonywano w skali od 1 do 5 punktów, przy czym 1 – najniższa ocena dla danego czynnika, 5 – najwyższa ocena dla danego czynnika. W poniższej tabeli przedstawiono wynik badania jako sumę uzyskanych punktów dla każdego z elementów.

Tabela Nr 7: Analiza czynników strategicznych

CZYNNIK STRATEGICZNY	Suma Punktów
Położenie przy krajowych i międzynarodowych szlakach komunikacyjnych	75
Oznakowane szlaki turystyczne	55
Sąsiedztwo dużego miasta – znaczącego rynku pracy i ośrodka akademickiego	71
Infrastruktura techniczna i telekomunikacyjna	70
Własne ujęcia wody	73
Poziom kanalizacji miejscowości	41
Sieć placówek opieki zdrowotnej	56
Sieć placówek oświatowych	69
Znani sportowcy i tradycja sportów zimowych	74
Utożsamienie gminy z Julianem Fałatem	66
Organizacje pozarządowe i aktywność liderów lokalnych	62
Działalność kulturalna, wykorzystanie infrastruktury kulturalnej i walorów przyrodniczych	60
Działalność przyparafialna	71

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Gospodarka odpadami	70
Działalność środowisk rolniczych	45
Stan dróg i chodników	47
Parkingi i tereny pod budowę parkingów	50
Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców	58
Promocja gminy i miejscowości na arenie regionalnej, krajowej i międzynarodowej	57
Nastawienie mieszkańców do turystów i przyjezdnych	62
Instytucje wspierające rozwój lokalny	53
Koordinacja inicjatyw kulturalnych	60
Oferta turystyczna gminy i miejscowości	55
Oferta (w zakresie terenów i obiektów) skierowana do inwestorów zewnętrznych	53
Baza sportowa i rekreacyjna (trasy rowerowe i piesze, trasy narciarskie)	56
Baza noclegowa odpowiadająca potrzebom turystów	39
Infrastruktura okolicy turystycznej (sklepy, punkty usługowe, restauracje, bary, banki, stacje benzynowe)	55
Zanieczyszczenia (dziłkie wysypiska, zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie wód)	41
Świadomość ekologiczna mieszkańców	41
Poziom środków własnych gminy przeznaczany na inwestycje	33
Turystyka zdrowotna	36
Turystyka szkoleniowa i konferencyjna	29
Turystyka weekendowa	42
Wydłużenie sezonu turystycznego	40
Okoliczne miejscowości turystyczne	64
Miejscowości turystyczne w Czechach	78
Współpraca transgraniczna w ramach Euroregionu Beskidy	42
Nowe miejsca pracy w turystyce i usługach okolicy turystycznych	36
Fundusze ze środków Unii Europejskiej	63
Inwestorzy zewnętrzni	29
Rozwój gospodarczy Bielska – Białej	58
Migracja młodych ludzi do dużych ośrodków miejskich i zagranicę	49
Polityka podatkowa państwa	24
Natężenie ruchu samochodowego	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Analizowane czynniki strategiczne opracowane zostały w oparciu o „Strategię Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020 Aktualizacja”, zgodnie z przyznaną przez mieszkańców sołectwa oceną ich hierarchizacji, odzwierciedlaną sumą przyznaných punktów, uwzględniono w dalszej części opracowania.

Pytanie 3 ankiety dotyczyło proponowanych przez mieszkańców przedsięwzięć, zgłaszanych do realizacji w ramach niniejszego Planu. Propozycje uczestniczących w konsultacjach mieszkańców zostały również poddane dyskusji podczas zebrania Rady Sołeckiej, gdzie wyłoniono zadania, które zostały wpisane do niniejszego Planu, szczegółowo przedstawiono je w rozdziale 7 opracowania.

5 ANALIZA SWOT – DIAGNOZA MOŻLIWOŚCI ROZWOJU

Sytuacja Sołectwa Wilkowice powinna być rozpatrywana przez pryzmat kluczowych czynników. Czynniki te obejmują potencjały, procesy, zjawiska i tendencje. Czynniki zostały sklasyfikowane w następujący sposób:

Silne strony – atuty – wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć pozytywny wpływ na rozwój sołectwa, wyróżniające go w sposób korzystny w otoczeniu, tworzące podstawy dla jej przyszłego rozwoju, podnoszące jej atrakcyjność i konkurencyjność w oczach mieszkańców.

Szanse – potencjały rozwojowe – czynniki w otoczeniu obszaru sprzyjające lub mogące sprzyjać rozwojowi, pozwalające na eliminowanie słabości, wzmacnianie sił, uruchamianie nowych kierunków rozwoju.

Słabe strony – wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć negatywny wpływ na rozwój obszaru, utrudniające rozwój i realizację zamierzeń, braki w potencjałach, obniżające pozycję obszaru zarówno w oczach mieszkańców, jak i podmiotów zewnętrznych.

Zagrożenia – czynniki w otoczeniu obszaru utrudniające lub mogące utrudniać rozwój, stanowiące bariery w przełamywaniu dzisiejszych trudności i blokujące możliwości podejmowania działań w różnych, istotnych z punktu widzenia rozwoju sołectwa dziedzinach.

Na podstawie analizy zasobów, opracowano wewnętrzne cechy sołectwa - korzystne i niekorzystne, jak szanse oraz zagrożenia, występujące w otoczeniu, które mogą mieć wpływ na przyszłość sołectwa i jego mieszkańców. Zestawienie mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń prezentuje poniższa tabela.

Tabela Nr 8: Analiza SWOT dla sołectwa Wilkowice.

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Położenie przy krajowych i międzynarodowych szlakach komunikacyjnych; • Turystyczny charakter i tradycje miejscowości; • Rozbudowana infrastruktura techniczna i telekomunikacyjna; • Sąsiedztwo dużego miasta – znaczącego rynku pracy i ośrodka akademickiego; • Własne ujęcia wody pitnej; • Znani sportowcy i tradycje sportów zimowych; • Działalność parafialna i przyparafialna; • Wdrożony system gospodarki odpadami; • Pozytywne nastawienie mieszkańców do turystów i przyjezdnych; • Działalność organizacji pozarządowych oraz aktywność liderów lokalnych; • Świadomość ekologiczna mieszkańców; 	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom kanalizacji miejscowości; • Mała aktywność środowisk rolniczych; • Zły stan dróg i chodników; • Niewystarczająca ilość parkingów i terenów pod budowę parkingów; • Brak instytucji wspierających rozwój lokalny; • Niewystarczająca ilość miejsc noclegowych odpowiadających potrzebom turystów; • Niewystarczające środki własne gminy na inwestycje; • Brak strategii promocyjnej gminy; • Niewystarczająca baza sportowo – rekreacyjna (trasy rowerowe, infrastruktura turystyki aktywnej);
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki specjalistycznej (weekendowej, zdrowotnej, szkoleniowej, konferencyjnej); • Wydłużenie sezonu turystycznego; • Rozwój gospodarczy Bielska – Białej; • Współpraca transgraniczna w ramach Euroregionu Beskidy; • Dostęp do zewnętrznych źródeł dofinansowania; • Napływ inwestorów zewnętrznych; • Popularyzacja tradycji, obrzędów i kultury ludowej; 	<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie środowiska (dzięki wysypiska, zanieczyszczenie wód i powietrza); • Niewystarczająca, w stosunku do potrzeb regionu dostępność Funduszy UE; • Migracja młodych ludzi do ośrodków miejskich w kraju i za granicą; • Fiskalizm państwa; • Rozwój ośrodków turystycznych w Czechach i na Słowacji; • Zwiększające się natężenie ruchu samochodowego;

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych i analizy dokumentów strategicznych.

6 CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PLANU

Celem głównym Planu Odnowy Miejscowości Wilkowice jest:

ROZWÓJ I ODNOWA SOLECTWA WILKOWICE

W ramach celu głównego zdefiniowano następujące cele szczegółowe:

CEL 1 – POPRAWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ SOLECTWA

CEL 2 – POPRAWA INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I SPORTOWO – REKREACYJNEJ

CEL 3 OŻYWIENIE KULTURALNE SOLECTWA

Do w/w celów przyporządkowano przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2007 – 2013. Przedsięwzięcia, wybrane zostały przez mieszkańców w ramach konsultacji społecznych oraz zebrania Rady Sołeckiej, do przygotowania i zgłoszenia do dofinansowania dostępnego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, Działanie „Odnowa i rozwój wsi”. W niniejszym programie przedstawiono też przedsięwzięcia komplementarne, zapisane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Wilkowice, planowane do realizacji w latach 2007 – 2013.

7 OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ W RAMACH ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

CEL 1 – POPRAWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ SOŁECTWA

Kluczowe zadania wskazane przez mieszkańców w trakcie konsultacji społecznych:

1. Poszerzenie bazy noclegowej, rozbudowa parkingów i miejsc piknikowych (m.in. przy szlakach na Magurkę).

2. Opracowanie przestrzeni publicznej na terenach skweru przed Domem Strażaka

Zadania komplementarne zaplanowane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Wilkowice:

L.p.	Nazwa zadania	Lata realizacji	Wartość ogółem (PLN)
1.	Budowa sieci i przyłączy kanalizacyjnych – zadanie realizowane przy współfinansowaniu mieszkańców gminy	1995 - 2013	83 465 910
2.	Budowa zbiornika retencyjnego na potoku Wilkówka – sołectwo Wilkowice	2001 - 2013	1 200 000
3.	Budowa parkingu oraz dróg dojazdowych (ul. Woprowska i ul. Rolnicza) z oświetleniem i odwodnieniem do strefy przemysłowej	2007 - 2012	8 675 000
4.	Modernizacja ulicy Kolejowej w sołectwie Wilkowice	2006 - 2012	1 200 000
5.	Remont kapitalny, przebudowa ulicy Prostej w sołectwie Wilkowice wraz z chodnikiem dla pieszych	2007 - 2012	1 000 000
6.	Modernizacja, budowa mostu, budowa nowego odcinka drogi – ulicy Do Boru w sołectwie Wilkowice i Mieszna	2007 - 2013	2 500 000
7.	Rozbudowa budynku szkoły, termomodernizacja i przebudowa systemu grzewczego w budynku Szkoły Podstawowej w Wilkowicach	2007 - 2012	3 740 900
8.	Przebudowa systemu grzewczego w budynku Gimnazjum w Wilkowicach	2007 - 2012	550 000

**CEL 2 – POPRAWA INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ
I SPORTOWO – REKREACYJNEJ**

Kluczowe zadania wskazane przez mieszkańców w trakcie konsultacji społecznych:

1. Urządzanie i porządkowanie terenów pod place zabaw dla dzieci i miejsca rekreacji do użytku publicznego (teren przy starej szkole, teren przy ul. Szkolnej).
2. Budowa trasy spacerowej i rowerowej wzdłuż rzeki Wilkówki oraz szlaków pieszych na Magurkę.
3. Budowa i remont małej infrastruktury: do aktywnego wypoczynku (park linowy, ścianki wspinaczkowe), sportowej (boiska, wyciągi narciarskie, sezonowe lodowiska), rekreacyjno-leczniczej (stadnina koni i hipoterapia).

Zadania komplementarne zaplanowane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Wilkowice:

Lp.	Nazwa zadania	Lata realizacji	Wartość ogółem (PLN)
1.	Budowa tras do narciarstwa biegowego w partiach szczytowych Magurki Wilkowieckiej – w tym wykup gruntów	2007 - 2012	2 500 000
2.	Budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla potrzeb Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji	2008 - 2012	3 500 000
3.	Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy Wilkowice	2007 - 2012	700 000

CEL 3 OŻYWIENIE KULTURALNE SOŁECTWA

Kluczowe zadania wskazane przez mieszkańców w trakcie konsultacji społecznych:

Pozyskanie obiektu oraz remont i doposażenie istniejącej bazy, która mogłaby pełnić rolę filii domu kultury, być siedzibą organizacji i stowarzyszeń społecznych, a także miejscem posadowienia regionalnej izby pamięci, małe muzeum rolnictwa i rzemiosła.

Plan Odnowy Miejscowości Wilkowice

Rewitalizacja zabytkowych kapliczek i krzyży o znaczeniu historycznym oraz miejsc pamięci z jednoczesnym monitoringiem tych miejsc i monitoringiem kościoła.

Kultywowanie tradycji orkiestr dętych przy OSP (zakup instrumentów, opłacenie instruktorów).

Zadania komplementarne zaplanowane w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy Wilkowice:

L.p.	Nazwa zadania	Lata realizacji	Wartość ogółem (PLN)
1.	Budynek OSP Wilkowice – modernizacja obiektu – sala widowiskowa wraz z zapleczem	2007 - 2009	260 000
2.	Adaptacja budynku byłej szkoły na Huciskach w Wilkowicach z przeznaczeniem na mieszkania socjalne i świetlicę środowiskową	2007 - 2010	350 000

Źródłami finansowania zadań realizowanych na terenie sołectwa Wilkowice będą środki:

- Własne budżetu Gminy,
- Własne indywidualnych beneficjentów (innych niż gmina Wilkowice),
- Budżetu państwa,
- Narodowego, Wojewódzkiego, Powiatowego i Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- EKO Funduszu,
- Europejskiego Banku Inwestycyjnego,
- Funduszy Unijnych.

8. BIBLIOGRAFIA

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).
- Ustawa z dnia 7 marca 2007 roku o wsparciu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.
- Załącznik Nr 2 do Uchwały Komitetu Monitorującego Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Nr 10 z dnia 26 października 2007 roku.
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020.
- Program Rozwoju Wsi Województwa Śląskiego.
- Strategia Rozwoju Gminy Wilkowice 2006 – 2020 Aktualizacja
- Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Wilkowice na lata 2008 – 2010.

Strony internetowe:

www.stat.gov.pl

www.silesia-region.pl

www.wilkowice.pl

www.silesiakultura.pl

pl.wikipedia.org

www.wilkowice.straz.pl

bip.ugwilkowice.rekord.pl

www.turystyka.beskidy.pl

www.bystra.pl

ZAŁĄCZNIK NR 1 – Lista uczestników konsultacji społecznych

Przewodnicząca Rady

Anna Kasienka